

RECENZJE

Sprawozdanie z konferencji naukowej na temat *Współczesne rodziny polskie – ich stan i kierunek przemian*

W dniach 16 i 17 listopada 2000 roku odbyła się w Poznaniu konferencja naukowa zorganizowana przez Instytut Socjologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza na temat: „Współczesne rodziny polskie: ich stan i kierunek przemian”. Przybyli na nią uczeni z terenu całej Polski – w tym wielu znanych familiologów – aby zdiagnozować aktualny stan rodzin polskich, ich problemy oraz kierunki przemian. Przyjęte założenia konferencji pozwoliły na wyróżnienie dwóch nurtów analizy: 1 – rodziny i ich sytuacja w okresie transformacji w porównaniu z okresem przedtransformacyjnym; 2 – rodziny i ich sytuacja na przestrzeni minionego dziesięciolecia w poszczególnych podokresach transformacji.

Jako organizator konferencji jeszcze przed przystąpieniem do jej organizowania przyjąłem pewne dyrektywy metodologiczne, korespondujące z założeniami systemu metodologicznego Poznańskiej Szkoły Socjologicznych Badań nad Rodziną. Były to: 1 – poszukiwanie zależności między zmianą charakteru społeczeństwa globalnego a zmianami zachodzącymi w rodzinie (w różnych aspektach życia rodzinnego); 2 – analiza zależności między systemem rodziny i diadą małżeńską a elementami składowymi rodziny i małżeństwa (analiza kontynuowana na tle przemian społecznych). Starałem się również odpowiednio ukierunkować tematykę i koncepcję poszczególnych referatów dzięki poinformowaniu ich autorów o założeniach programowych i metodologicznych konferencji oraz przedyskutowaniu z nimi sposobów ujęcia tematów.

Problematyka referatów pozwoliła na wyróżnienie czterech działów: 1 – Rodzina a polskie społeczeństwo globalne i jego makrostruktura; 2 – Struktura rodziny, procesy wewnątrzrodzinne z uwzględnieniem procesów wewnątrzmałżeńskich; 3 – Problemy socjalizacji i relacji międzypokoleniowych we współczesnych rodzinach polskich; 4 – Problemy społeczne związane z egzystencją rodzin w ujęciu socjologicznym. Pierwszy, najliczniejszy dział referatów podejmował zagadnienia wpływów społeczno-globalnych i makrostrukturalnych na rodzinę polską, nierzadko w ujęciu dynamicznym oraz wpływ zmian społeczno-globalnych na zmiany w rodzinie i jej sytuacji. Referaty działu drugiego skoncentrowane były na zależnościach między cechami, charakterem systemu rodziny a procesami wewnątrzrodzinnymi i funkcjonowaniem jej członków, przy założeniu, że w procesach tych odzwierciedlają się również wpływy społeczno-globalne związane z transformacją. Dział trzeci obejmował problematykę socjalizacji wewnątrzrodzinnej i relacji międzypokoleniowych. W dziale czwartym zgrupowano referaty podejmujące problemy społeczne rodzin polskich, tzn. różnego rodzaju ich trudności życiowe w okresie transformacji. Aby przybliżyć czytelnikowi problematykę konferencji podaję jej program.

Sesja I: Rodzina a polskie społeczeństwo globalne i jego makrostruktura.

1 – Zbigniew Tysza: *Stan i przeobrażenia rodzin polskich na przełomie wieków XX-XXI: niedawna przeszłość i teraźniejszość*; 2 – Marek Żyromski: *Zasadnicze etapy przemian rodziny polskiej (na przestrzeni historii)*; 3 – Mirona Ogryzko-Wiewiórowska: *Rodzina polska u progu nowego wieku*; 4 – Jan Śledzianowski: *Przemiany demograficzne w rodzinie polskiej na przykładzie Diecezji Kieleckiej w okresie minionego dwudziestolecia*; 5 – Wielisława Warzywoda-Kruszyńska, Jerzy Krzyszkowski: *Przemiany składu rodziny oraz wzorców dietności i wzorców zatrudnienia w Polsce na tle Unii Euro-*

pejskiej; 6 – Jerzy Nikitorowicz: *Rodzina w procesie kształtowania tożsamości kulturowej w dobie regionalizacji i globalizacji*; 7 – Wojciech Świątkiewicz: *Rodzina śląska u początków XXI wieku: model normatywny czy odchodząca tradycja?*; 8 – Anna Kotlarska-Michalska: *Przemiany rodzinnych ról kobiecych w okresie transformacji ustrojowej*; 9 – Anna Wachowiak, Joanna Frączak: *Model małżeństwa i rodziny klasy średniej w Polsce w latach dziewięćdziesiątych: studium empiryczne*; 10 – Żywia Leszkowicz-Baczyńska: *Rodzina w klasie średniej w zmieniającej się rzeczywistości: na przykładzie kategorii przedsiębiorców*; 11 – Aldona Żurek: *Wzory na których opiera się życie rodzinne rodzin miejskich*; 12 – Witold Rakowski: *Rodzina z osobą studiującą w trybie dziennym i zaocznym: jej sytuacja bytowa*; 13 – Anna Wachowiak: *Transformacja w Polsce a jakość życia kobiet zamężnych*.

Sesja II: Struktura rodziny, procesy wewnątrzrodzinne z uwzględnieniem procesów wewnątrzmażeńskich.

14 – Grażyna Mikołajczyk-Lerman: *Relacje między małżonkami w różnych fazach cyklu życia rodziny*; 15 – Urszula Sokal: *Czynniki wpływające na kształtowanie się więzi w rodzinie*; 16 – Iwona Przybył: *Partnerstwo w małżeństwach bezdzietnych: jego zakres i charakter*; 17 – Małgorzata Jodłowska: *Konflikty w międzykulturowych małżeństwach mieszanych*.

Sesja III: Problemy socjalizacji i relacji międzypokoleniowych we współczesnych rodzinach polskich.

18 – Anna Kwak: *Relacje młodzieży z rodzicami z perspektywy przemian społecznych: stałość czy modyfikacja?*; 19 – Witold Wrzesień: *Napięcia pomiędzy pokoleniami w rodzinach bliskich generacji Pokolenia Końca Wieków*; 20 – Józefa Pielkova: *Zmiana w pełnieniu funkcji socjalizacyjnej w rodzinie*; 21 – Bogusław Bieszczad: *Młoda rodzina w perspektywie zadań wychowawczych*; 22 – Henryk Pielka: *Edukacja dzieci do pracy w rodzinie wiejskiej*; 23 – Henryk Cudak: *Dziecko jedyne w rodzinie współczesnej w Polsce i jego uspołecznienie*; 24 – Zofia Gawlinowa: *Plany życiowe młodzieży i jej zaplecze rodzinne*; 25 – Ewa Budzyńska: *Rodzina w planach życiowych młodzieży wielkomiejskiej: na przykładzie Katowic*; 26 – Klemens Płeczkan: *Realizacja funkcji opiekuńczej we współczesnej rodzinie polskiej*; 27 – Helena Marzec: *Sytuacja dziecka w rodzinie o wysokim statusie ekonomicznym*.

Sesja IV: Problemy społeczne związane z egzystencją rodzin polskich w ujęciu socjologicznym.

28 – Danuta Graniewska: *Rodzina a bezrobocie: analiza sytuacji w Polsce*; 29 – Bożena Balcerzak-Paradowska: *Ubóstwo rodzin w Polsce*; 30 – Ewa Marynowicz-Hetka: *Pomoc rodzinie problemowej: pomoc w rozwoju (studium krytyczne w perspektywie epistemologicznej i metodologicznej)*; 31 – Zofia Kawczyńska-Butrym: *Socjomedyczne zagrożenia zdrowia i funkcjonowania rodziny w okresie transformacji*; 32 – Zbigniew Woźniak: *Globalizacja problemów zdrowotnych i starzenie się a rodzina*; 33 – Iłona Banaszak, Krystyna Szota: *Rodzina w oczach feministek*.

Na koniec przypomnę, że Instytut Socjologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu od przeszło trzydziestu lat prowadzi badania dotyczące rodziny. Ich wyniki znalazły swe odzwierciedlenie w licznych publikacjach. W latach 1976-1990 Instytut Socjologii UAM był koordynatorem I stopnia ogólnopolskiego, multidyscyplinarnego programu badawczego, poświęconego współczesnym rodzinom polskim. W realizacji tego programu – oprócz pełniącej rolę wiodącą socjologii – brały udział także inne dyscypliny naukowe, takie jak psychologia, pedagogika, etnologia, politologia (w zakresie polityki społecznej) oraz socjologizujące nurty nauk prawnych. Dzięki organizowaniu licznych konferencji naukowych Instytut Socjologii UAM pełnił rolę wiodącą w ogólnopolskich badaniach na rodziną, równocześnie stymulując badania socjologów poznańskich również w latach dziewięćdziesiątych. Od jedenastu lat Instytut wydaje „Roczniki Socjologii Rodziny” – dwujęzyczny periodyk (w języku polskim i angielskim), stwarzający polskim i zagranicznym badaczom problemów rodziny możliwość upowszechniania rezultatów swoich badań.

Zbigniew Tyska